
ГЛАВА 24 – СЪТРУДНИЧЕСТВО В ОБЛАСТТА НА ПРАВОСЪДИЕТО И ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ

ИСТОРИЯ И ПРИНЦИПИ

Политиките на Европейския съюз за правосъдието и вътрешните работи целят поддържането и по-нататъшното развитие на Съюза като зона на свобода, сигурност и правосъдие.

Осъзнатата необходимост от съвместни действия в областта на правосъдието и вътрешните работи довежда до институционализиране на сътрудничеството в Договора за Европейския съюз, познат като Договора от Маастрихт и влязъл в сила на 1 ноември 1993 г. По този начин европейското обединение се обогатява с едно ново измерение, свидетелстващо за интензивното развитие на интеграционните процеси. В хода на преговорите по изготвянето на Договора от Маастрихт страните-членки съставиха списък на въпросите от взаимен интерес. Този амбициозен списък съдържа следните области: бежанци, имиграция, контрол по външните граници на ЕС, наркотици, международна измама, защита на личните данни, гражданско и наказателно правосъдие, митническо сътрудничество, полицейско сътрудничество, най-вече по отношение на международната престъпност и тероризма. Включването на сътрудничеството в единна институционална рамка на ЕС позволява по-хармонизирани и ефикасни действия. С влизането в сила на Договора от Амстердам сътрудничеството в областта на правосъдието и вътрешните работи се задълбочава и реорганизира.

Централно място в развитието в областта на правосъдието и вътрешните работи заеха решенията на Европейски съвет в Тампере (15-16 октомври 1999 г.) стоящи в основата на всички усилия за създаването на зона на свобода, сигурност и правосъдие в Европейския съюз.

Основните принципи, ръководещи страните-членки при сътрудничеството в областта на правосъдието и вътрешните работи, са следните:

- Ефективност;
- Прозрачност;
- Демократичност и спазване на основните права и свободи;
- Гарантиране на справедливо правосъдие.

Тези принципи се обуславят от нуждата от мерки, компенсиращи въвеждането на свободното движение на хора на територията на Общността, в частност от засиления имиграционен натиск и нарасналия брой подавани молби за убежище. Те отчитат както основните права и свободи на гражданите, така и националната сигурност и суверенитет на държавите-членки.

Сътрудничеството в областта на правосъдието и вътрешните работи има за цел да сближи системите в областта на правосъдието и вътрешните работи на 15-те страни-членки на Европейския съюз, както и специфичните им администрации. Този нов тип сътрудничество позволява диалога, общата работа и съдействието между службите на полицията, митниците и правосъдието на страните-членки за разрешаване на редица проблеми, които изискват комбинирани усилия и които не могат да бъдат решени самостоятелно.

Наркотиците, организираната престъпност, международните измами, трафикът с хора и сексуалната експлоатация на деца са въпроси, които предизвикват интерес и безпокойство във всички страни-членки на ЕС. Тези проблеми не познават и не се подчиняват на граници. При

перспективата на интегрирания вътрешен пазар, характеризиращ се със свободното движение на хора, националното равнище не е достатъчно за адекватен отговор на транснационалните по характера си проблеми по гарантиране на сигурността и обществения ред. Имайки предвид падането на вътрешните граници между страните-членки, същите са лишени от един важен национален инструмент за контрол на хората, влизащи в страната. Оттук произтича необходимостта за създаване на солидарност между страните от ЕС: всяка страна, отговорна за граничния контрол с трета страна, е де факто гарант не само за своята собствена сигурност, но и за тази на другите страни от Съюза.

Свободното движение на хора, стоки и капитали предизвика и допълнителни усилия в областта на правораздаването. Тъй като в тази област хармонизацията е много трудна и дори невъзможна на настоящия етап, страните-членки се ориентираха предимно към взаимното признаване на съдебни решения в отделни сфери.

С влезлия в сила на 1 февруари 2003 г. договор от Ница се въвеждат някои малки промени по отношение на сферата на правосъдието и вътрешните работи, засягащи в частност: сключването на международни споразумения в областта на ПВР, за които се изисква квалифицирано мнозинство; ролята на Европейското звено за съдебно сътрудничество (Eurojust) в борбата с престъпността; модификациите в някои процедури за взимане на решения в областта на визовата политика, убежището и имиграцията. Договорът от Ница въвежда принципната възможност за "засилено сътрудничество", вкл. в областта на правосъдието и вътрешните работи.

Сътрудничеството в областта на правосъдието и вътрешните работи е една от основните теми за дискусии по време на работата на Европейския конвент. В създадената специално по този въпрос работна група се обсъждаха най-широк кръг от въпроси, като например въвеждането на единна европейска гранична служба, европейски прокурор и много други.

ПОДГОТОВКА ЗА ЧЛЕНСТВО

Политиките на Европейския съюз за правосъдието и вътрешните работи засягат някои от най-чувствителните за общественото мнение въпроси. Преговорите по достиженията на правото на ЕС (acquis) за правосъдието и вътрешните работи не предпоставят преходни периоди; нито пък страните-кандидатки, нито Европейският съюз са поставили искания на масата. По-скоро съществуваше необходимост от намиране на начини за изграждане на доверие сред държавите-членки в способността на страните-кандидатки да приложат достиженията на правото на ЕС (acquis). По въпроси от рода на граничния контрол, нелегалната имиграция, трафика на наркотици и прането на пари, организираната престъпност, полицейското и съдебно сътрудничество, защитата на данни и взаимното признаване на съдебните присъди, съществува необходимост да се гарантира, че страните-кандидатки са оборудвани за посрещане на съответни и приемливи стандарти на приложение. Важно е административният капацитет на страните-кандидатки да отговаря на тези стандарти от датата на присъединяването. Освен това, изграждането на независима, надеждна и ефикасна съдебна и полицейска организация са също от фундаментално значение.

Вероятно най-видимият елемент от политиките на Европейския съюз за правосъдието и вътрешните работи са достиженията на правото на ЕС (acquis) от Шенген, които доведоха до вдигането на вътрешния граничен контрол. Присъединяването към Европейския съюз обаче няма незабавно да

доведе до вдигане на граничния контрол между старите и новите държави-членки; както и при предишното разширяване, това ще бъде тема на отделно единодушно решение на Съвета, известно време след присъединяването и след внимателен преглед на правната и практическа готовност на новите държави-членки. Ключов инструмент за всяка страна-кандидатка да демонстрира готовността си за шенгенската зона е нейният План за действие по прилагането на Шенгенското споразумение, който демонстрира пълно разбиране на последиците от достиженията на правото на ЕС (*acquis*) от Шенген и представя разумен график за въвеждането на техните разпоредби. Договорът за присъединяване с десетте държави, приключили преговорите в Копенхаген, съдържа защитна клауза по отношение на съдебното сътрудничество по граждански и криминални дела: в случай на неадекватно транспониране или прилагане на части от съответните постижения през първите три години след присъединяването, прилагането на тези разпоредби може да бъде временно прекратено спрямо новите държави-членки. Такива защитни мерки ще бъдат прилагани до отстраняването на недостатъците.

ПРЕГОВОРИТЕ ЗА ЧЛЕНСТВО

Главата беше затворена с Кипър, Република Чехия, Естония, Унгария, Латвия, Литва, Малта, Полша, Словения и Словакия през декември 2002 г, а с България и Румъния временно затворена през октомври 2003 г.

България

- Главата отворена: юни 2001 г
- Състояние: временно затворена през октомври 2003 г
- Преходни периоди: няма

Кипър

- Главата отворена: май 2000 г
- Състояние: затворена декември 2002 г (временно затворена през декември 2001 г)
- Преходни периоди: няма

Република Чехия

- Главата отворена: май 2000 г
- Състояние: затворена декември 2002 г (временно затворена през декември 2001 г)
- Преходни периоди: няма

Естония

- Главата отворена: май 2000 г
- Състояние: затворена декември 2002 г (временно затворена през март 2002 г)
- Преходни периоди: няма

Унгария

- Главата отворена: май 2000 г
- Състояние: затворена декември 2002 г (временно затворена през ноември 2001 г)
- Преходни периоди: няма

Латвия

- Главата отворена: юни 2001 г
- Състояние: затворена декември 2002 г (временно затворена през юни 2002 г)
- Преходни периоди: няма

Литва

- Главата отворена: юни 2001 г
- Състояние: затворена декември 2002 г (временно затворена през април 2002 г)
- Преходни периоди: няма

Малта

- Главата отворена: юни 2001 г
- Състояние: затворена декември 2002 г (временно затворена през март 2002 г)
- Преходни периоди: няма

Полша

- Главата отворена: май 2000 г
- Състояние: затворена декември 2002 г (временно затворена през юли 2002 г)
- Преходни периоди: няма

Румъния

- Главата отворена: април 2002 г
- Състояние: отворена

Словакия

- Главата отворена: юни 2001 г
- Състояние: затворена декември 2002 г (временно затворена през юни 2002 г)
- Преходни периоди: няма

Словения

- Главата отворена: май 2000 г
- Състояние: затворена декември 2002 г (временно затворена през декември 2001 г)
- Преходни периоди: няма

Index

Chapter 1 : Обща информация.....	p. 1
Chapter 2 : Преговори за членство.....	p. 4
Съдържание.....	p. 6